

ULUSLARARASI İLİŞKİLER KAVRAMLARI

Başak ETİ *

Cumhuriyet:

Cumhuriyet, egemenliğin kaynağının millete ait olduğunu kabul eden bir halk yönetimidir. Halkın belirli bir süre için seçtiği yöneticiler ulusun temsilcisi olarak görev yapmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) tarafından 29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk tarafından hazırlanan anayasa değişikliğinin kabul edilmesiyle birlikte Türkiye Devleti'nin yönetim şekli cumhuriyet olarak belirlenmiştir. Cumhuriyet yönetimi milli egemenlik kavramını esas alan, demokrasinin en gelişmiş şeklidir. Sivas Kongresi, cumhuriyetin kuruluşunun siyasi temellerinin atıldığı yerdir. Atatürk'ün "Cumhuriyetin temelini biz burada attık" cümlesi bunu destekler mahiyettedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel özellikleri 1982 anayasasında "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Milli devlet olmak Türk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olmaktadır." şeklinde belirtilmiştir.

Al Sancak:

Sancak kelimesi bayrak kelimesinin eş anlamlısıdır. Bundan ötürü al sancak ifadesi Türk bayrağını temsil eden bir kavram olarak kullanılmaktadır. Milletın bağımsızlığını, hürriyetini temsil etmektedir. İstiklal marşında geçen "Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak" cümlesindeki al sancak kelimesi ile Türk bayrağının sonsuza dek dalgalanacağı anlatılmak istenmiştir.

Sanayi Devrimleri:

Tarihin en önemli kırılma noktalarından biri olan Sanayi Devrimi ya da diğer adıyla Endüstri Devrimi 18'inci yüzyılda İngiltere'de başlayan demir ve kömürün asıl enerji kaynağı ve hammaddeyi oluşturduğu bir makineleşme çağını tanımlamaktadır. Sanayi Devrimi her ne kadar İngiltere'de başlamışsa da kısa süre içerisinde Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'ya uzanarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Tarihsel açıdan çok sayıda köklü değişikliği de beraberinde getiren Sanayi Devrimi, insanlık tarihinde bir adım daha ileri gitmeyi ifade eder. İngiltere'de tarım alanında başlayan devrim, sanayi devrimine giden yolu hızlandırmıştır. Sanayi Devrimi geçmişten günümüze toplamda dört aşamadan oluşmaktadır.

Birinci Sanayi Devriminin başlangıcı 18'inci yüzyıla denk gelmektedir. İlk aşamada buhar makinesi icat edilerek küçük ev sanayisi yerini makineleşmeye bırakmıştır. Bu dönemin öne çıkan kazanımları arasında demir yolunun genişlemesi ve işçi sınıfının haklarını koruyan birimlerin ortaya çıkması yer almaktadır. İkinci Sanayi Devrimi ise 19'uncu yüzyılın sonu ile 20'nci yüzyılın başına denk gelmektedir. Henry Ford'un elektriği yeni bir enerji kaynağı olarak üretimde kullanması ve bunun seri üretime geçişin önünü açması dönemin önemli bir sembolü hâline gelmiştir. Söz konusu dönemde fen bilimleri ve teknoloji alanındaki gelişmelerin birlikte ilerlemesi İkinci Sanayi Devriminin ilkine göre daha gelişmiş olduğunu göstermektedir. Üçüncü Sanayi Devrimi, 1970-1990 yılları arasında gerçekleşmiş olup bu aşama Modern Sanayi Devrimi olarak da adlandırılmaktadır. Bu dönemde yeni yasalar ortaya çıkmış ve vergiler, uluslararası ticarete açık katılım imkânı sağlanmıştır. Söz konusu aşamada bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler dikkat çekmiştir. Son olarak Dördüncü Sanayi Devrimi (Endüstri 4.0) 21'inci yüzyılda ortaya çıkmıştır. Dördüncü Sanayi Devrimi kavramı ilk kez 2011 yılında Almanya'da kullanılmıştır. Yapay zekânın ilerlemesi ve birçok teknolojik yenilik bu dönemin önemli gelişmelerindendir.

---

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Dördüncü Sınıf Öğrencisi

Vatanın Bütünlüğü:

Bir milletin bölünmezliğini anlatmak amacıyla kullanılan bir ifadedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde, vatanın bütünlüğünü koruma hususundaki ilk girişimler Amasya Genelgesi'nde görülmüştür. Bu belge kurtuluşun düşünsel ve örgütsel inşasını geliştirmiş ve “*Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı tehlikededir*” cümlesi ile kurtuluşun temel gücüne işaret edilmiştir. Sivas kongresinde ve Erzurum kongresinde vatan topraklarının bir bütün olduğu ve parçalanamayacağı ortaya konulmuştur.

Tevhidi Tedrisat Kanunu:

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası), 2 Mart 1924 tarihinde tasarı olarak TBMM'ye sunulan ve 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen ülkedeki bütün eğitim kurumlarının Maarif Vekâletine (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı) bağlanmasını öngören yasadır. Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitimin temel kanunu olarak kabul edilmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu aracılığıyla eğitim ve öğretim alanında birliğin sağlanması amaçlanmıştır. Söz konusu kanun, medreselerin kapatılarak karma ve laik bir eğitim sistemine geçilmesinin yanı sıra azınlık veyahut yabancı okulların kontrol altına alınmasını sağlamıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu 1961 ve 1982 anayasalarında da korunmuştur.

İstikbal:

İstikbal, gelecek anlamına gelmektedir. Atatürk gençliğe hitabesinde “*Ey Türk istikbalinin evlâdı!*” ifadesi ile gelecekteki nesillere olan inancından bahsetmektedir. Ulu Önder, “*Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyet'ini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur.*” cümleleri ile geleceğin ve geleceği korumanın önemini vurgulamıştır. Millî mücadele yıllarında çıkarılan ve Anadolu gazeteleri içinde en uzun ömürlü olan İstikbal Gazetesi söz konusu dönemin önemli destekçileri arasında yer almıştır.

Türk İnkılabı:

Türk milletinin millî, siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşayışına dış ilişkilerine etki ederek bağımsız bir devlet şeklinde yeniden var olma hareketidir. Türk milletini çağdaş medeniyet seviyesine getirmeye çalışan bir projedir. Türk inkılabı hürriyet tipinde bir inkılapdır. Türk ulusal kimliğini koruyarak çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkma hedefi taşımaktadır. Bu minvalde aklın ve bilimin rehberliğinde milli egemenliğe dayalı çağdaş, laik, tam bağımsız yeni bir devlet kurulmuştur. Türk inkılabı ile ülkede yeni gelişmeler yaşanmış, eğitim öğretim çağdaş bir görünüme sahip olmuştur. Ayrıca çağdaş hukuk alanında da önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Hürriyet:

Hürriyet, devletin veya kişinin her bakımdan bağımsızlığını, bunların üzerinde hiçbir baskının bulunmadığını ifade etmektedir. Kısaca bağımsızlık anlamına gelmektedir. Teslimiyetin, kulluğun ve belirlenmenin olmadığını göstermektedir. Türkiye'de hürriyet Osmanlı Devleti'nin son yılları ile Cumhuriyet döneminin başından itibaren verilen mücadelelerin bir eseridir. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesi hürriyetin Türkiye'deki kurumsal gelişiminin temel adımı olmuştur. Atatürk'e göre hürriyet, kazanılması için mücadele verilen, kazanıldığında korunması gereken, toplumun bilinci ile varlığını sürdüren bir gerçekliktir.